

Toespraak De Lier

I mei 2011 - Dat wij volstromen

(Jozef Sercu)

Stel je een wereld zonder muziek voor, hoe zou dat zijn?

Oké, wel muziek. Hoeveel muziek hoor je op de radio waar er in gezongen wordt?

Waarover wordt dan voornamelijk gezongen?

Voilà, de essentie: geen liefde zonder lied. Iedereen van ons heeft wel ooit al gebruik gemaakt van een lied om liefde te betuigen of te illustreren...

Zingen heeft een diepe kracht. Je hoort meteen of iemand spreekt of zingt, je merkt dat meteen! Hoe komt dat?

Zingen is een **communicatievorm** die veel authentiek is dan spreken: een kind communiceert eerst via zang, later pas leert het praten. We praten ook veel zangeriger met kinderen (zeker baby's) dan met volwassenen. Omdat ze ons dan beter zouden verstaan, omdat de boodschap dieper zou doorkomen, los van 'wat' we zeggen (want ze begrijpen nog niet zoveel woorden en zinsconstructies dan volwassenen). Woorden gaan over 'wat', het zingen (de intonatie) gaat over 'hoe', maar die 'hoe' heeft veel meer 'wat' dan de 'wat' zelf! Ik kan "je ziet er mooi uit vandaag" op 10 verschillende manieren zeggen, en telkens zal je wat anders begrijpen. We moeten daar maar eens goed op letten. "Maar ik zeg u toch da'k u graag zie!" De intonatie in een stem is universeel herkenbaar. Ze raakt iedereen op gelijke manier. Wellicht heeft het te maken met waar in de hersenen muziek gedecodeerd wordt, nl. op een plaats heel dicht tegen de hersenstam, waardoor er een directe impact is op de gevoelswereld.

Omdat je met muziek **direct bij die gevoelswereld** komt, zonder omwegen, kan muziek je bereiken waar gesproken woorden het niet kunnen. (je kan in muziek niet liegen, je kan wel muziek gebruiken om te liegen...) En kom je door muziek in contact met het gebied in je waar denken en woorden je soms ver vanaf houden. Dat kan **helend** zijn, zoals bij David en koning Saul, maar ook **gevaarlijk!** Je kan dingen losmaken bij mensen en ze zo manipuleren. Dat was een tactiek van **Hitler**: muziek kan ook nationalistische gevoelens, zelfs heel destructieve krachten naar boven halen.

Dead metal is daar een schoolvoorbeeld van. Muziek kan je erg depressief maken, of weer vrolijk; niet te onderschatten! (kies bewust waarnaar je luistert)

David en koning Saul, eigenlijk is dit de eerste officiële melding van een **muziektherapeut**. Omdat ik zelf die studies doorlopen heb kan ik in 't kort zeggen wat hij deed: Hij pikte door zijn harpspel in op de stemming van de koning. Deze voelde zich begrepen in het diepste van zijn wezen, en dat op zich bracht al een zekere rust (catharsis). Vervolgens moet David met zijn muziek de koning in een constructievere stemming gebracht hebben, waardoor er een zekere verlichting van de psychische pijn kwam. We weten ook dat je met muziek geen manisch-depressiviteit kan genezen, maar elk lijden kan je er mee verzachten. Het heeft alles te maken met **aandacht**. David moet erg goed aangevoeld hebben wat zich binnen in de koning afspeelde. En dat kennen we vermoedelijk allemaal: we hebben een

intens contact met iemand en we denken aan een liedje dat die persoon eens zou moeten horen...? Of we kiezen voor onszelf een muziekstuk dat aansluit bij onze gevoelswereld...

Maar nu wat specifiek over zingen. Zingen is de meest zuivere vorm van musiceren, de eerste vorm. Een stem laat niemand onberoerd. Hoe vaak geven we commentaar op iemands stem? "Mooie stem!" "Die hoor ik niet graag hoor!" "Bè, die haar.zijn stem kan ik niet verdragen" "Knappe gast, maar hoe die spreekt!". Door onze stem te gaan gebruiken stellen we ons erg kwetsbaar op, want de hele binnenwereld kan je horen in iemands stem. Evenwicht, verwarring, verdriet, euforie, valsheid, omfloerstheid, rust, begrip... We zijn in die zin erg karig geworden met het gebruiken van onze eigen stem. Bij mijn studenten merk ik dit heel sterk: ze weten maar een 20ste meer van wat ze met onze stem kunnen doen. Er wordt door jongeren nog erg weinig gezongen, echt gezongen, niet? Als we niet meer zingen in onze pubertijd, de eerste serieuze identiteitscrisis, is de kans groot dat we het nooit meer doen later, als we er niet toe gestimuleerd worden. Maar het is ook logisch dat tieners niet makkelijk zingen. Naast de stemmutatie, die ons al onzeker maakt, zijn we niet snel geneigd om ons te tonen, we weten immers zelf niet wie we zijn en we schamen ons om zoveel dingen.

En nu komt de kat op de koord: daarom is zingen in groep zo zinvol en verlossend (onderandere). Je kan er je stem laten horen in harmonie met de anderen. Ze zingen immers allemaal hetzelfde lied. Dat is veilig. En wat meer is: de klank van de andere stemmen maakt dat je je eigen begrensdheid deels opgeeft en opgenomen wordt in een groter geheel. Je maakt deel uit van iets wat groter is dan jezelf - is die ervaring niet de kern van spiritualiteit? Zonder je verantwoordelijkheid te kunnen ontlopen, want je werkt actief mee aan het geheel. En tegelijk wordt je gedragen.

En dan is er nog het geheim van het meerstemmig zingen. Merkwaardig toch dat je met 2 iets anders kan zingen en dat het toch samenklinkt! Dat kan toch niet met spreken...? Verschillende melodieën samen kunnen een prachtig geheel vormen. Ieder zijn identiteit en toch samen! Je moet natuurlijk een beetje zoeken om je op elkaar af te 'stemmen', maar dat is nu eenmaal zo in het leven. Dat is een van de dingen die deze plek (de Lier) zo bijzonder maakt: we koppelen deze ervaring aan de poëzie van Oosterhuis, die ook al een emotioneel toegankelijker methode is om in contact te komen met het wezenlijke van ons leven, die Grotere Liefde.

Dus: zing, zing, zing, tegen wil en dank! Ik zou bij deze de slogan willen lanceren: "Tegen wil en dank, maak klank!" Wees nooit bang om je stem te laten horen. Spreken moet je altijd durven, en zingen tilt je op een hoger, en tegelijk dieper niveau. Je vreugde, je verdriet, je diepe angsten, je onzekerheid, je woede... laat het klinken, dan kan je het loslaten, afgeven aan...

Zelf loop ik dikwijls te zingen in de gangen. Snelle passanten, collega's, kunnen het dan nooit laten om te zeggen "amai, ge zijt zo goed gezind vandaag?!" - en dan denk ik: zalig de onwetenden van geest... Want ze luisteren niet eens naar 'wat' ik zing...